

Смульсон М. Л.

дійсна членкиня НАПН України, докторка психологічних наук, професорка, завідувачка лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна
<http://orcid.org/0000-0002-9563-3390>

Мещеряков Д.С.

кандидат психологічних наук, науковий співробітник лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна
<http://orcid.org/0000-0001-6831-8654>

Назар М.М.

кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна
<http://orcid.org/0000-0002-9104-2585>

Актуальні проблеми цифровізації української освіти

Цифровізація суспільства висуває серйозні вимоги до цифрової трансформації системи освіти в Україні. По суті, йдеться про проектування і створення глобального віртуального освітнього простору, який включатиме як комплексну цифровізацію очного, офф-лайнного навчання, так і науково обгрунтовану систему навчання дистанційного. Зрозуміло, що тільки адекватне поєднання цих двох напрямків на всіх освітніх рівнях дозволить українській освіті встигнути за світовими тенденціями і забезпечити ефективне вирішення проблеми конкурентноздатності української науки і промисловості на світовому ринку.

Серед нагальних проблем, які потребують розв'язання у зв'язку з цифровізацією, нами виділено такі основні:

- Відсутність єдиного порталу з надання освітніх послуг і сервісів, таких, наприклад, як облік відвідуваності та оцінювання успішності, інтеграція з навчальними матеріалами, платформа для національної дистанційної освіти та онлайн-тренінгів.
- Майже повна відсутність електронних підручників. При цьому маються на увазі не скановані копії паперових підручників, а спеціально створені електронні, в яких використані широкі сучасні можливості телекомунікаційних технологій: адаптивність, інтерактивність, віртуальна реальність, штучний інтелект тощо.
- Недостатнє впровадження наявних в українській психолого-педагогічній науці досліджень з проблеми проектування навчання, а також групового дистанційного навчання, навчальної взаємодії

школярів і особливо студентів вишів у віртуальному просторі, специфіки навчання дорослих і людей похилого віку, становлення інтелекту і суб'єктності у віртуальному освітньому просторі.

Відповідно, основними умовами успішної цифровізації освіти є, на нашу думку, такі:

1. Суспільний договір щодо консолідованої мети освіти та її цифровізації.
2. Наявність єдиного освітнього порталу з надання освітніх послуг і сервісів (див. вище).
3. Наявність спеціально створених електронних підручників, в яких витримані психолого-педагогічні принципи наступності, індивідуалізації, інтерактивності тощо.
4. Забезпеченість закладів освіти та дотичних структур технікою для створення та підтримки цифрового освітнього середовища.
5. Забезпеченість закладів освіти та дотичних структур фахівцями для створення та підтримки цифрового освітнього середовища.
(Створення цифрового освітнього середовища потребує спеціальної професійної розробки відповідного програмного забезпечення, часто специфічного, його постійної підтримки, модифікації, навчання педагогічних працівників, отже, не тільки техніки, але й насамперед фахівців).
6. Наявність національного стандарту електронної навчально-методичної продукції.

Єдиний портал з надання освітніх послуг і сервісів має містити матеріали, деякі з яких зараз наявні, але розведені по різних установах і організаціях, а деякі взагалі відсутні:

- Облік відвідуваності та оцінювання успішності у навчальних закладах.
- Загальнонаціональну систему атестації, тестування, кваліфікаційних іспитів.
- Загальнонаціональну систему ліцензування.
- Репозиторій навчально-методичної продукції та його наповнення. Це забезпечить онлайн-архів навчально-методичної продукції та зручний доступ до нього, для чого є потрібним відповідний модуль інтеграції.
- Платформу національної дистанційної освіти.
- Платформу для дистанційних курсів та онлайн-тренінгів.
- Модуль статистики.

Створення єдиного порталу з надання освітніх послуг і сервісів дозволить провести уніфікацію навчання та заощадити державні кошти. Детальні статистичні дані посилять ефективність управління системою освіти, спростять звітування всіх ланок та зменшать рівень бюрократії.

Для уніфікації навчальної продукції слід розробити національний стандарт електронної навчально-методичної продукції, який передбачає їхню інтерактивність, віртуальну реальність, аспекти штучного інтелекту. Уніфікація електронної навчально-методичної продукції посилить ефективність навчання.

Отже, вся нова навчально-методична продукція, яка закуповується за державний кошт, має відповідати розробленому національному стандарту електронної навчально-методичної продукції. Витрати державних коштів мають бути спрямовані лише на якісну електронну навчально-методичну

продукцію.

Крім того, в рамках і в процесі цифровізації освіти слід переглянути показники оцінювання ефективності освіти, зменшити звітне навантаження. Наслідком цього буде зменшення бюрократизованості системи, підвищиться якість управління та зросте загальна ефективність.

На нашу думку, актуальним також є забезпечення закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти STEM- або STREAM-лабораторіями. Поняття STEM-освіти є досить відомим, а STREAM - розшифровується як Science, Technology, Reading + Writing, Engineering, Arts, Mathematics. На відміну від STEM-освіти, пропагує більш комплексний та інтегральний підхід до освіти та інтелектуального розвитку особистості.

Цифровізація освіти потребує чіткого проєктування та реалізації проєктів на всіх етапах - від концепції до її конкретного наповнення, матеріальних і людських ресурсів.

Список використаних джерел

1. Назар, М.М., Мещеряков Д.С. (2021). Розвиток суб'єктності у віртуальному просторі навчальних середовищ і соціальних мереж. Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів: методологічний семінар НАПН України 8 квітня 2021, 170-177. К: Педагогічна думка. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/726211/>
2. Смульсон М.Л., Дітюк П.П., Коваленко-Кобилянська І.Г., Мещеряков Д.С., & Назар М.М. (2018). Розвиток суб'єктної активності дорослих у віртуальному просторі: монографія. Смульсон М.Л. (Ред.). Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України.
3. Смульсон, М.Л., Лотоцька, Ю.М., Назар, М.М., Дітюк, П.П., & Коваленко-Кобилянська, І.Г. (2015). Інтелектуальний розвиток дорослих у віртуальному освітньому просторі: монографія. Смульсон М.Л. (Ред.). Київ: Педагогічна думка.
4. Смульсон, М.Л., Машбиць, Ю.І., & Жалдак, М.І. (2012). Дистанційне навчання: психологічні засади: монографія. Смульсон М.Л. (Ред.). Кіровоград: Імекс-ЛТД.
5. Смульсон, М.Л., Мещеряков Д.С., Назар М.М. (2020). Психологічні засади проєктування інтернет-ресурсів для розвитку суб'єктності дорослих. Технології розвитку інтелекту, Т.4, №3(28). Retrieved from http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/530
DOI: <http://doi.org/10.31108/3.2020.4.3.1>